

PAGINA 3

Veel Hagenaars vinden de weg naar recht niet

PAGINA 4

'Ik ben priester met hart en ziel'

PAGINA 5

Haagse rosé en hapjes van snoeigroen

VERDER: Onmisbare kosters ■ Bloemen zaaien in de schemering ■ Wandelen door het mozaïek van kleuren ■ Vakantie en vertragen ■ Een middelvinger naar de schepping

Uitbundige presentatie van Haagse kerkgebouwen

De zomer in met twee kilo schoonheid

Wie deze zomer Den Haag wil ontdekken, kan niet aan kerken voorbij gaan. Ze zijn een lust voor het oog, naar het gelijknamige boek dat onlangs is verschenen. En via dat oog kun je als lezer de hele bagage van jodendom, christendom en islam beleven.

Plof. Daar viel dit voorjaar twee kilo schoonheid op tafel. Een fors boek over de 25 mooiste Haagse kerken. Een cadeau van de gemeente Den Haag, bestemd voor, ja voor wie? Wie interesseert zich nog voor houtsnijwerk, orgels, schilderijen en kroonluchters? En waarom zou de overheid daar geld in moeten steken? Toch valt de Haagse Monumentenzorg niet genoeg te prijzen dat ze dit boek, *Een lust voor het oog*, heeft gemaakt. En ook de kerken mogen zich in hun handen knijpen dat dit naslagwerk er is, al zal de diepere betekenis niet direct tot iedereen doordringen.

Bouwers en slopers

De Haagse kerkgeschiedenis wordt in het schitterend uitgevoerde boek beschreven als onderdeel van de stadsgeschiedenis. Dat is de eerste verdienste. Vanaf de Middeleeuwen wordt de kerkbouw gevolgd, tot de laatste nieuwbouw in de jaren tachtig toe. En de toegankelijkheid gaat niet ten koste van diepgang. De artikelen zijn allesbehalve op de hurken geschreven, ze bieden stevige kost. De lezer wordt wel aan de hand genomen maar wordt tegelijk uitgenodigd de ogen goed open te houden – zoveel indrukken komen op je af. De schoonheid van kerkinterieurs – uit alle eeuwen – is een kostbaar bezit. Ook in de zin van kwetsbaar. Want Nederland is helaas een land van bouwers en slopers. Als een gebouw even uit de mode is, staat de grijparm van het puinruimbedrijf al klaar. Niet voor niets is aan de Haagse afbraakwoede ooit een heel boek gewijd. Maar deze overheidsbemoedigen met kerken is toch bijzonder. We zijn eraan gewend geraakt dat de gemeente kerken subsidieert voor huiswerkondersteuning in

FOTOGRAFIE: DICK VALENTIJN

Omhoog kijkend is het koor van de Grote of Sint Jacobkerk een waar kunstwerk.

achterstandswijken. Maar dit is van een andere orde. De overheid blijkt ook religieuze schoonheid te koesteren – achter de voordeur nog wel.

Zenuwachtig

Het boek lijkt alleen materiaal, vorm, verf, glans en glitter uitbundig te presenteren, maar stelt impliciet ook de beleving ervan door de Hagenaars aan de orde. Want kerkinterieurs zijn meer dan mooie plaatjes en leuke verhalen. Ze bestaan uit beelden met betekenissen en verhalen met hoofdletters. Het is de verdienste van *Een lust voor het oog*, dat via dat oog de hele bagage van jodendom, christendom en islam aan den lijve kan worden ervaren. Zeker wanneer de gebouwen worden bezocht. Het boek schreeuwt om nieuwe routes met stadswandelingen: de reli-tours.

Hoe is deze kwaliteitsimpuls te verklaren? Een bijproduct van de 'gewone' behoefte, ook gezien vanuit de eisen van citymarketing, om markante gebouwen aantrekkelijk te documenteren? Of de erkenning dat de stad van vrede en recht niet zonder een breed gedeelde bodem kan van kennis van de grote godsdiensten die in dit deel van de wereld de basis van de beschaving vormen? Als dat laatste het geval is,

'Het boek schreeuwt om reli-tours'

wordt de ontvangst van het boek door de Haagse kerken interessant. Want laten we wel wezen: de portie kunst- en kerkgeschiedenis die hier wordt aangeboden, gaat het cursusaanbod van een gewone parochie of gemeente ver te boven.

En: het appèl dat hier tussen de regels klinkt om al dat moois innerlijk te verwerken, daar zullen veel Haagse christenen knap zenuwachtig van worden.

Neogotische krullen

Voor enkele generaties hebben mooie kerken hun religieuze glans verloren. Als kerken al niet wegens bezuinigingen werden gesloopt, dan werden ze in diskrediet gebracht met theologische argumenten. Dat gebeurt nog steeds: 'Gods volk onderweg' zou niet moeten hechten aan stenen. Gebouwen staan een levend christendom in de weg en een woord als 'monument' is in oude talen verwant met 'graf'; daar heb je als gelovige niks te zoeken. Daarnaast presenteren nieuwe kerken zich als pioniersplek of buurtkerk in een huiskamer of oud winkeltje, als surferskerk, of als jongerengroep in een theater. Wat moeten deze mensen met neogotische krullen?

De toekomst zal waarschijnlijk divers zijn; een lastig woord dat gelukkig aan populariteit wint. In de kerk groeit het inzicht dat verleden en toekomst geen tegenstellingen hoeven zijn. Oude woorden en beelden kunnen weer actueel worden. In hectische tijden kan van een antiek interieur weldadige inspiratie uitgaan en wat nu modern is kan morgen alweer passé zijn. De kerken mogen Monumentenzorg daarom dankbaar zijn voor deze voorbeeldige presentatie. Grote lijnen bewaken is slechts weinigen gegeven.

JAN GOOSSENSSEN

Botine Koopmans en Dick Valentijn, *Een lust voor het oog: 25 Haagse kerken*. Hilversum: Verloren, 2021. ISBN 9789087049089; 372 pagina's; € 39,95.

DE GROTE KERK IS WEER OPEN!

...DAT WIL ZEGGEN: VOOR BEZICHTIGINGEN: VIERINGEN VINDEN IN ANDERE KERKEN PLAATS.

U ZOEKT EEN VIERING..?

IN EEN KERK?!

RARE JONGENS, DIE TOERISTEN!

ACTUELE INFO OPENINGSTIJDEN: GROTE-KERK.NL

MARGREET DE HEER

Gemeente presenteert serie 'Geloven in verandering'

Het Haags Gemeentearchief maakte een reis langs ruim twintig 'plaatsen van religie' in de stad waarvan de religieuze bestemming is veranderd. Het leverde de serie 'Geloven in verandering' op. Op de archiefwebsite verschijnt vanaf 11 juni om de week een tweeluik: een historisch verhaal over de religieuze locatie en een interview-filmpje met de nieuwe uitbater of met een (voormalige) voorganger, kerkbestuurder, gelovige. De hoofdvragen: wat betekent de plek voor hen? En waar staat de plek nu voor? Een van de getoonde plekken is Café LOFT in de Vruchtenbuurt (Pomona plein), een onderneming met 'een sociaal en spiritueel doel' in de voormalige christelijk-gereformeerde Jeruzalemkerk. Voor het Gemeentearchief 'een mooi voorbeeld van hoe plek-

ken van religie veranderen in onze stad en door maatschappelijk ondernemerschap voor de wijk behouden kunnen blijven'. Ook belooft het Gemeentearchief 'een indrukwekkend verhaal te brengen over de discussies en emoties rondom het afbreken van de H. Sacramentskerk aan de Sportlaan'. Over de aanleiding voor deze serie zegt cultuurwet- houder Robert van Asten het volgende: 'We zien de afgelopen jaren dat de religieuze geschiedenis van de stad steeds meer onder druk is komen te staan. Veel gebouwen verdwijnen. En het is de taak van het Haags Gemeentearchief om alle herinneringen aan die gebouwen, aan die religieuze geschiedenis, te bewaren voor toekomstige generaties.'

VANAF 11 JUNI. HAAGSGEMEENTEARCHIEF.NL.

Kosters: onmisbaar in de kerk

In alle stilte zorgen kosters voor het huis van hun kerkelijke gemeente: het kerkgebouw. Maar ook voor de mensen en voor hun rituelen. Kosters kleuren de kerk vaak meer dan we denken. Hier de verhalen van twee van hen. Auteur: Irna van der Wekke.

‘Kom maar binnen, ik heb net de ramen voor je gezeemd’

Bertus Schmitz is al ruim zestig jaar koster in de rooms-katholieke kerk van Onze Lieve Vrouwe van Onbevleete Ontvangenis, beter bekend als de Elandstraatkerk. Met zijn 78 jaar komt deze ras-Hagenaar nog steeds dagelijks in zijn kerk, waar hij samen met andere vrijwilligers vele bezoekers ontvangt. Met hier een grap, daar een plagerij, maar vooral oprechte aandacht voor de bezoekers: ‘Kom maar binnen, ik heb net de ramen voor je gezeemd.’

Waar hij zoal mee bezig is? ‘Ik ben het meest bezig met mensen; ik ken alle parochianen en de kerk is alles voor mij. Na mijn pensionering in 2008 – ik werkte als conciërge en amanuensis op een middelbare school – heb ik elke dag de kerk opengegoid en een grote tafel voor in de kerk neergezet. Mensen kunnen een kop koffie drinken, een kaarsje komen branden.’ In al die jaren maakte hij veel mee en hij kan er uren over vertellen. Zoals over de vrouw die haar huis kwijt wilde. ‘Geef mij de sleutel maar’, grapte hij, en meteen erachteraan: ‘Ga maar naar Sint Antonius, naar dat beeld

daar. Dat is de man van de gevonden voorwerpen, hij heeft een kringloop. Je hoeft niet katholiek te zijn en je hoeft ook niet op je knieën. Zeg maar

‘Ik vroeg nog: wil je mijn rekeningnummer?’

gewoon dat je huis al tien, twintig jaar te koop staat, dan helpt hij je wel.’ Een paar maanden hoorde hij niets, tot ze hem kwam vertellen dat haar huis verkocht was en ze een mooie donatie aan de kerk wilde geven. ‘Ik vroeg nog: wil je mijn rekeningnummer? Maar nee.’

Energie

‘Wanneer mensen problemen hebben, proberen we te helpen. Dat kan door iemand naar de goede instantie te sturen, maar ik ben ook weleens met iemand naar de supermarkt gegaan. Door corona zijn we een tijd dicht geweest maar nu zijn we weer drie keer per week open, helaas nog wel zonder koffie. Ook met Dodenherdenking waren we open. Ik had toen een paar

andere vrijwilligers opgetrommeld en gezegd: laten we alsjeblieft wat doen. De mensen vonden dat heel fijn. Ik word er niet moe van om dagelijks in de kerk te zijn, maar anderen worden

weleens moe van mij. “Die ouwe heeft zoveel energie”, zeggen ze soms. Soms komen mensen huilend binnen en gaan ze lachend weer naar huis. Ook als vrijwilligers onder elkaar hebben

we vaak veel lol samen; dat voelt als een warme deken. Een keer ging tijdens de dienst de telefoon van de pastoor. Hij nam op en zei: “Heer, ik ben in gesprek, ik kan u nu niet te woord staan.”

advertenties

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELIENENSPOR.NL - WWW.ENGELIENENSPOR.NL

HET CLINGENDAELHUIS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

Firma A. H. Kerkhof & Zon
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:

- Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
- diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
- bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl 070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

want met afscheid begint herinnering

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Van Der Helm & Schols
uitvaartzorg

Veenweg 14, Nootdorp
Damlaan 64, Leidschendam
Ina Boudier-Bakkerstraat 5, Delft
De Sillestraat 182, Den Haag

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

‘Schoonheid zit ook in kleine dingen’

Margriet Lagadeau is sinds 2016 koster van de vrijzinnig protestantse Houtrustkerk. Samen met haar man woont ze in de naastgelegen kosterswoning. Het is haar grootste plezier wanneer mensen zich meteen bij binnenkomst in haar kerk prettig voelen, dat ze genieten van de mooie ruimte en de rust in de sfeervolle kerk.

Waar ze zoal mee bezig is? ‘Met heel veel dingen eigenlijk, maar in de eerste plaats met de mensen. In alle dingen in mijn werk ben ik gericht op de schoonheid ervan. Een mooie ontmoeting, een mooi gesprek, mooie bloemen, kunst, muziek. Uit al deze dingen haal ik veel inspiratie. Schoonheid zit voor mij namelijk in heel kleine dingen. Ik vind het belangrijk dat de kerk er verzorgd uitziet en dat er een prettige sfeer hangt. Ik wil dat het een plek is waar mensen graag naartoe komen en waar ze zich veilig voelen. De kerk heeft een

Een theemiddag als blind date

sociale functie; ontmoeting en samen-zijn is heel belangrijk, maar in de coronatijd viel dit weg. Daarom ben ik tijdens de lockdown begonnen om theemiddagen te organiseren; heel kleinschalig, met kleine groepjes. Ik doe dat in de vorm van blind dates, dus mensen weten niet wie er nog meer zijn. Deze middagen zijn zo'n succes geworden, met mooie verhalen en gesprekken, dat de dominee voorstelde om er ook na de coronatijd mee door te gaan. Ook kunst in de kerk vind ik belangrijk. Ik zoek kunstenaars die in de kerk willen exposeren. De kunst moet natuurlijk wel passen in de kerk en ik doe het ook in goed overleg met het kerkbestuur.’

Botticelli

Voor Margriet is de kerk letterlijk en figuurlijk het verlengstuk van haar huis. ‘De gemeente voelt ook een beetje

als mijn familie. Kerst, Pasen en andere feesten vier ik met de gemeente. Vriendinnen maken er weleens grappen over: bij jou komt de kerk altijd op de eerste plaats. Wat ik ook heel mooi vind, is dat mijn twee kleinkinderen – ze komen hier vaak – zich in de kerk heel vertrouwd en op hun gemak voelen.

Een paar jaar geleden, de jongste was ongeveer anderhalf, was ik in de tuin bezig en was ik ze opeens kwijt. Wat bleek, ze waren samen de kerk in gegaan. En daar renden die twee blote kindjes vrolijk rond, net twee engeltjes van Botticelli met hun prachtige krullen. Zo mooi en sereen.’

FOTOGRAFIE: JOHAN KILJIN

Onderzoek brengt Haagse rechtvaardigheidskloof in kaart

Hoe eerlijk is recht, als je er geen toegang toe hebt?

Den Haag staat internationaal bekend als 'stad van vrede en recht'. Toch is het voor veel inwoners van de stad heel moeilijk om hun rechtsproblemen op te lossen.

Het zijn verhalen waar je kippenvel van krijgt. Neem de Hagenaar met een Koerdische achtergrond, die tijdens het werk een arbeidsongeval kreeg. Hij raakte arbeidsongeschikt, maar wist niet dat hij recht had op een ziekteverzuimkering. Zijn werkgever wendde zich van hem af, hij kwam in grote problemen en raakte uiteindelijk dakloos. Het verhaal van deze man is opgenomen in het rapport *Toegang tot recht in Den Haag*, opgesteld door een Haags instituut voor de innovatie van recht (Hiil). De juristen die hier werken houden zich bezig met 'gebruiksvriendelijk recht'. Hun motto luidt: hoe eerlijk is recht als je er geen toegang toe hebt? Van Nigeria tot Fiji en Oekraïne onderzoeken ze hoe tevreden inwoners zijn met hun rechtssysteem. Onlangs richtten ze hun vizier voor het eerst op een Nederlandse stad: Den Haag.

Burenruzies

Met het onderzoek bracht Hiil in Den Haag de 'rechtvaardigheidskloof' in kaart: het verschil tussen de rechtsproblemen die inwoners ervaren en de oplossingen die daarvoor zijn. Zo'n kloof is er zeker, constateren zij. Inwoners kunnen rechtsproblemen door scheidingen, schulden, een burenruzie of een arbeidsconflict lang niet altijd naar tevredenheid oplossen. Jurist Tim Verheij werkt bij Hiil. Het was voor hem bijzonder om voor het eerst onderzoek te doen naar de stad waarin hij ook woont, vertelt hij tijdens een gespreksavond over het rapport. Die avond in mei werd georganiseerd door de internationale vredesorganisatie *Initiatives of Change*, als onderdeel van een serie themabijeenkomsten

over hoe de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens ons op lokaal niveau raakt.

Uit het onderzoek blijkt dat 45 procent van de Hagenaars in de afgelopen

vier jaar een rechtsprobleem heeft ervaren. Bij de helft van die groep gaat het om burenruzies, bijvoorbeeld door geluidsoverlast. Daarnaast krijgen inwoners van Den Haag relatief vaak

Schildering van Vrouwe Justitia in het Koninklijk Paviljoen van station Hollands Spoor. Rechtvaardig besturen gebeurt niet met willekeur of kracht, maar bij wet. Door Antoine Hendrickx (1847-1906).

met verkeersproblemen te maken, zoals onrecht ervaren parkeerboetes en misdaad, zoals inbraak of schade aan materiële zaken. Ook huisvesting blijkt vaak een knelpunt, bijvoorbeeld wanneer verhuurders weigeren reparaties uit te voeren. Zo'n geschil is voor inwoners niet altijd makkelijk zelf op te lossen.

Obstakels

Juist de groep kwetsbaarste mensen in de stad heeft moeite om rechtsproblemen op te lossen, blijkt uit het onderzoek. Mensen uit lage inkomensgroepen en statushouders met rechtsproblemen komen weinig terecht bij instanties als advocaten, het Juridisch Loket of de Sociaal Raadslieden van de gemeente. Obstakels voor toegang tot die 'rechtszorgorganisaties' zijn bijvoorbeeld een taalbarrière en analfabetisme.

Veel Hagenaars hebben geen idee wat hun rechten zijn

'Ik herken veel in het rapport', reageert een medewerker van het Wereldhuis, een ontmoetingsplek voor ongedocumenteerden in Den Haag. Mensen die bij haar komen hebben vaak meerdere problemen en hebben geen idee wat hun rechten zijn of bij wie ze terecht kunnen. Ze durven bijvoorbeeld niet naar een dokter te gaan, vertelt ze, terwijl ze net als iedere patiënt recht hebben op medisch noodzakelijke zorg. Onderzoeker Verheij leerde uit het onderzoek dat wijkcentra een belangrijke plek zijn voor kwetsbare inwoners in Den Haag. 'Er zijn nog weinig plekken waar je face-to-face-contact hebt, het wijkcentrum is de uitzondering', zegt hij. 'Medewerkers hier vervullen een belangrijke rol: ze praten en

luisteren, kunnen doorverwijzen, en doen aan nazorg. Ze blijven aanspreekpunt in het hele proces.'

Een deelnemer aan de gespreksavond vraagt of het voor inwoners niet makkelijker gemaakt moet worden om informatie te zoeken over rechtsproblemen, bijvoorbeeld in een app? 'We hebben veel innovatievere en verdergaande oplossingen nodig', denkt Tim Verheij van Hiil. Hij noemt bijvoorbeeld initiatieven om contracten met werkgevers en huurbazen visueel te maken. Ook is hij positief over een proef met wijkrechters in Den Haag, die laagdrempelig conflicten tussen burens beslechten. Hij wijst er verder op dat de gemeente Den Haag het initiatief heeft genomen om dit onderzoek uit te voeren en van plan is meer aandacht te besteden aan dit thema. Een mooi streven voor de stad die internationaal bekend staat als de stad van 'vrede en recht.'

ELLEKE BAL

Rechtshulp

Wijkrechters bieden hulp bij problemen als burenruzies. Ze zijn goed bereikbaar via tel. 088 362 34 00. Een uitspraak wordt binnen vier weken gedaan. De kosten zijn € 40,50. Daarnaast biedt het Juridisch Loket rechtsbijstand via tel. 085 123 0000 (lokaal tarief) of 0900 8020 (0,25 per minuut). Bij de sociaal raadslieden van de gemeente kunt u gratis terecht op verschillende stadsdeelkantoren. Bel voor een afspraak: 070 353 75 00. Open van ma. tot vrij. van 08.30 - 17.00 uur.

Sylvie Kempgens doet aan guerrilla gardening

Elke plek waar bloemen opkomen, is een klein wonder

Regelmatig trekt Sylvie Kempgens er in haar buurt op uit om op allerlei plekken bloemen te zaaien. Ze is daarmee een zogeheten guerrilla gardener. 'Ik ben ongerust over de klimaatverandering en dit geeft me het gevoel dat ik iets doe.'

W e hebben afgesproken op de Laan van Meerdervoort, bij de lange groenstrook ter hoogte van de Remonstrantse kerk. Sylvie Kempgens staat er al als ik kom aanfietsen. Ze heeft een klein schepje, werkhandschoenen en twee zakjes bloemenzaai in haar handen. Met haar Vlaamse tongval legt ze me uit waar ze vanavond wat wil gaan zaaien.

'Ik ben anders naar regen gaan kijken'

Een goede plek vinden is best nog even puzzelen. Het mag geen plek zijn waar de gemeente gaat maaien als de zaailingen net hun eerste blaadjes uitvouwen of waar honden er dwars doorheen kunnen rennen. Ook moet er voor het ontkiemen van de zaadjes simpelweg niet te veel hoog gras staan. Voor vanavond heeft ze twee geschikte plekken gevonden voor het vrolijke bloemenmengsel in spe dat ze bij zich heeft.

Hete dagen

Sylvie is hiermee een mooi voorbeeld van hoe je op je eigen vierkante meter iets kunt doen om de wereld mooier of beter te maken. Ze trekt er regelmatig op uit om in haar directe woonomgeving bloemen te zaaien. 'Dat geeft mij het gevoel dat ik iets doe. Ik ben ongerust over de klimaatverandering en kan de zomer niet meer zien aankomen

Sylvie Kempgens: 'Niet alles komt op, maar dat geeft niet, zo is het leven ook.'

zonder dat ik angstig word voor die hete dagen. In de toekomst zal dat waarschijnlijk nog erger worden. Ik heb gemerkt dat als ik iets doe, al is het nog zo klein, bij mij de angst een beetje zakt.' Ze hoopt en gelooft dat ze daardoor niet alleen zichzelf helpt, maar ook de natuur. Ze heeft eerst een paar boompjes geplant, maar dat kan niet in de lente. Die is meer geschikt voor het zaaien van bloemen, die op hun beurt weer bijdragen aan de biodiversiteit.

Ondertussen graaft ze geroutineerd een geultje en strooit er de zaadjes in, waarna ze die weer bedekt met een dun laagje aarde. Om nieuwsgierige vragen te voorkomen, werkt ze vaak in de schemering. 'Ik had zo'n grote schop, maar Henk, mijn partner, raadde me af om die te gebruiken. Hij was bang dat mensen zouden denken dat ik mijn stiefmoeder aan het begraven was', zegt ze lachend. Ze houdt een lijst bij van alle plekken waar ze heeft gezaaid en gaat er regelmatig naar terug om te kijken hoe

het ervoor staat. Elke plek waar daadwerkelijk bloemen opkomen, vindt ze een klein wonder.

Citygirl

Sylvie komt uit Brussel en woont nu in Den Haag. Ze noemt zichzelf een echte 'citygirl'. 'Ik vrees dat ik niet zulke heel groene vingers heb, maar de situatie waarin we nu al jaren leven met onze overconsumptie, is niet langer houdbaar voor de aarde. Door dat probleem ben ik dichter bij de natuur gekomen. Die is het belangrijkste en moet beschermd worden, ook in de stad.' Net als alles in de grond zit, begint het tot vreugde van Sylvie zachtjes te regenen. 'Sinds ik dit doe, ben ik anders naar regen gaan kijken, het is een zegen voor de natuur', zegt ze tevreden. Het zaaien doet haar ook denken aan de zaaier uit het evangelie, waar niet al het zaad in goede aarde viel, of werd opgegeten door de vogels voordat het kon ontkiemen. In Den Haag is het niet anders. 'Niet alles komt op', zegt ze berustend, 'maar dat geeft niet, zo is het leven ook. Als er iets komt, is het al goed.'

JOLLY VAN DER VELDEN

Guerrilla gardening begon in de jaren zeventig in New York. Een groep bewoners – de 'Green Guerrilla's' – was de rommel en verpaupering in hun buurt zat. Op een stuk land waarvan niemand wist wie de eigenaar was, ruimden ze de rommel op en legden een buurttuin aan waar iedereen in de buurt van kon genieten. Vanuit dit initiatief stonden er in de hele wereld guerrilla gardeners op, ook in Nederland. Meer informatie: guerrillagardeners.nl

Markante priester verlaat de Haagse parochie

Ad van der Helm zet graag de deuren wijd open naar de samenleving

Na veertien jaar eerst in de Jacobuskerk in de Parkstraat en later in de parochie Maria Sterre der Zee te hebben gewerkt, vertrekt priester Ad van der Helm in september naar de Nicolaasparochie in Zoetermeer. Hij is door de bisschop gevraagd daar als pastoor leiding te geven aan het pastoraal team. Wel blijft hij in Den Haag wonen en zet hij zijn activiteiten in de diverse Haagse platforms voort.

FOTOGRAFIE: GREET KAPPERS

Ad van der Helm bij het Vredespaleis. Hij is de schakel tussen de twee handen die naar elkaar reiken.

Ad van der Helm, volgens eigen zeggen vroeger een verlegen jongen, is al jaren een actief aanwezige priester in het Haagse. Voorzitter van de Haagse Gemeenschap van Kerken, van het platform Zorgzaam uit overtuiging (overlegorgaan tussen levensbeschouwelijke groepen en de gemeente over de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning) en van de Prinsjesdagviering; voor Van der Helm staan de kerkdeuren wijd open naar de samenleving. We zitten op een bankje in de zon bij het Vredespaleis. De plek is niet toevallig: voor Van der Helm heeft deze markante Haagse plek grote betekenis.

Waar kijk je met een goed gevoel op terug?

‘In de veertien jaar dat ik hier priester ben, heb ik veel kunnen opbouwen. In de Haagse samenleving zijn de kerken op de kaart gezet en worden religieuze instellingen door de gemeente veel meer als gesprekspartner gezien. Ik ben verknocht aan de oecumene en de interreligieuze dialoog en daar kan ik gelukkig mee bezig blijven. De samenvoeging in 2015 van de katholieke kerken in Den Haag-Noord tot één parochie was

gecompliceerd, maar ik ben er trots op hoe we dat gedaan hebben.’

Welke hoogtepunten heb je die afgelopen 14 jaar beleefd?

‘Ik ben met hart en ziel priester en een wezenlijk onderdeel daarvan is het pastoraat. Kinderen van een vrouw met dementie vroegen mij ooit wat nog de zin van het bestaan is als iemand, zoals hun moeder, een ander niet meer herkent. Mijn antwoord was toen: “De zin bestaat hierin dat jullie haar met liefde omringen, ook al krijg je daar niets voor terug. De liefde is niet groter als deze beloofd wordt, integendeel.”

Ik kijk ook met plezier terug op een groepsbedevaart die we vanuit de Jacobuskerk naar Israël hebben gemaakt. Deze bedevaart werd een inspirerende herlezing van het evangelie en een prachtig besef dat het leven van een christen in de kern een pelgrimage is.

De wake voor Jemen van twee jaar geleden, hier in het Vredespaleis, staat me ook nog helder voor de geest. Met al die verschillende religies en levensbeschouwingen hebben we samen

gebeden voor vrede in Jemen. Ondanks de verschillen die er tussen ons zijn, dragen we dezelfde krachtige boodschap uit en dat is een oproep tot liefde en vrede.’

Wat zul je missen als kiespijn?

‘Het gemopper op elkaar. Mensen die de negatieve kant van veranderingen zien, die vastzitten in oude patronen en verworvenheden. Ik begrijp wel dat er veel verdriet is om wat we als kerk moeten loslaten. Tegelijkertijd denk ik dat we bemoediging uit het evangelie moeten kunnen halen. Het instituut kerk stort in, maar het gebod van de liefde inspireert nog steeds heel veel mensen. Er wordt veel gepraat over de dingen die niet goed zijn, zoals het gebrek aan priesters, en de vastgeroeste structuren. Maar zie je ook de mooie dingen, zoals de schoonheid van de natuur? Kijk hoe groen en kleurrijk alles nu weer is. Je kunt je laten ontroeren door die werkelijkheid, maar die moet je ook willen zien.’

Wat zou je aan de Haagse kerken willen nalaten?

‘Mijn favoriete Bijbelverhaal is het verhaal over de Samaritaanse vrouw uit Johannes 4. Jezus

zegt tegen haar: “Als je het water drinkt dat ik je geef, zullen bronnen van levend water in jou opwellen.”

Ik was eens bij iemand op bezoek die botkanker had. Hij had bij zijn toetreding tot zijn gemeente Psalm 139 meegekregen. In die psalm staat de zin: “Het geheim is in mijn gebeente verscholen.” De zieke putte troost uit de wonderlijke overeenkomst tussen die woorden en zijn ziekte. Geloven gaat niet over antwoorden op vragen, maar over de juiste vragen stellen: wat verlang je? Wat zoek je? Ik wil het besef nalaten hoe dichtbij God is. Van “verscholen in mijn gebeente” tot die bron van levend water in ons. Hij kent je beter dan jij jezelf kent. De verhalen uit de Bijbel gaan over mij, over jou, over ons. Dat besef markeerde ooit het begin van mijn roeping.’

Van der Helm kijkt met een goed gevoel terug, maar ook vooruit: ‘Mensen zijn overal boeiend. Ik merk in mijn vriendenkring dat ook iemand die niets met de kerk heeft, geïnteresseerd kan zijn in wat we als kerken, als christenen, doen. Die interesse zie je ook bij minister-president Rutte, die

‘Ik ben verknocht aan de oecumene’

ook opener is geworden over zijn verbinding met het christendom. Toen hij vorig jaar, vanwege corona, met de Haagse kerken in gesprek ging – ook een hoogtepunt – bleek hij geraakt door dat gesprek. Religieuze en politieke leiders mogen wel meer met elkaar in gesprek gaan, met respect voor de eigen kleur van ieder mens.’

GREET KAPPERS

INFO: ADVANDERHELM.NL

‘Ongeziene schoonheid’ in Oude Kerk Rijswijk

Met de expositie ‘Ongeziene Schoonheid’ in de Rijswijkse Oude Kerk laten acht kunstenaars zien wat de coronapandemie met kunstenaars doet. Initiatiefneemster Lies Op ’t Land verbeeldt met haar doek ‘Wie draagt?’ de zware druk die ze ervaarde, en hoe ze daar ‘met hulp van de Allerhoogste’ juist kracht uit kon putten. Buiten voor de ingang van de kerk hangt aan een boom een kunstwerk van beddenlakens met vergieten, panty’s en lampenkappen. Op een papertje dat op de boomstam prijkt, lezen we dat de kunstenaar Lucia Zavaglia bij het maken ervan de coronapandemie als leidraad heeft genomen. Het kunstwerk staat voor Zavaglia symbool voor huiselijk geweld. Het ‘exposeren’ van kwetsbaarheid zien de kunstenaars als het tonen van ongeziene schoonheid.

ELKE ZATERDAG TOT 25 SEPTEMBER, 11-15 UUR. HERENSTRAAT 62B.

IN-DRUK

‘Hoe sterk is de eenzame fietser’: toepasselijker tekst was er niet voor onze fietstocht op Texel met Pinksteren. Ik had geprekeerd in het bijzondere kerkje van Den Hoorn. De witte toren wijst niet alleen de weg naar de hemel. Voor de scheepvaart door het ondiepe Schulpengat naar den Helder is het ook een lichtbaken. Zo vernam ik na terugkeer van Huibert van Eijsden, zeerob die ook in Rijswijk de kerk helpt koers te houden.

Op Pinksterochtend lezen we over ‘het geluid van een geweldige windvlaag’. Zo probeerde de evangelist Lucas de aanwezigheid van de Geest (in het Hebreeuws ook ‘wind’) in taal te vangen. En dat resulteerde ook nog eens in ‘vurige tongen’, begeesterde taal die mensen aan het denken zette. Anderen zeiden: ‘Ze lallen maar wat.’ Hoe dan ook, de komst van de Geest ging niet onopgemerkt voorbij. Ook in Den Hoorn niet, waar de organist de wind door de pijpen blies en zo de

VOOR DE WIND?

pinksterliederen droeg van enkele voorzangers. ‘s Middags fietsten wij, een harde wind van opzij, naar De Marel. Een recent opengesteld natuurgebied, waar kleine paarse orchideeën mij op de knieën kregen. Het leverde prachtige plaatjes op. In de weldadige rust de vogelgeluiden, een orkest waarin iedere solist even wilde uitblinken. In Delft horen we af en toe de gierzwaluwen en ‘s avonds vaak een merel. Maar op Texel lijkt heel de schepping stem te krijgen. De meditatieve wandeling door het weidelandschap eindigde bij onze fietsen. En toen was er de ‘geweldige windvlaag’ uit Handelingen, maar dan wel pal in het gelaat. We tornden zo’n zeven kilometer tegen de wind in, soms bijna tot stilstand gebracht. Tegemoetkomende fietsers vlogen ons voorbij. Er zijn nu eenmaal altijd mensen die het voor de wind gaat. En... er zijn de elektrische fietsen. Moeiteloos haalden ze ons in en je denkt: zouden we ook niet... Soms stapten we even af om op

Afbeelding: standbeeld ‘Ode aan de fiets’ van Frans Kokshoorn (1947 - april 2021). Apeldoornselaan, Zeeheldenkwartier.

adem te komen. Beverig op de benen zetten we na aankomst de fietsen terug. ‘Kapot!’ Maar we hebben het wel gered.

De dag overziende beden ik dat we Pinksteren vandaag aan den lijve ervaren hebben. Samen in de kerk, op hoop van zegen, geïnspireerd door de tongen van mensen en die van het orgel. ‘Een uur lang, meer dan er kan’, zegt een lied. Heerlijk, zo’n moment van vertraging in de werkweek. Op adem komen! Daarna de wandeling door het mozaïek van kleur en vogeltaal. Alles, ook wij, levend op de adem van God. Maar er is ook de andere, dwarse kant van de schepping. Als het stormt, bomen geveld worden, schepen vergaan, een pandemie door de wereld raast. Heeft de Eeuwige in dat alles de hand? Daarover zijn dikke boeken volgeschreven en eenvoudige antwoorden bestaan niet. Maar die tegenwind doet mensen wel nieuwe kracht in zichzelf ontdekken. We zijn onderweg, opgeven is geen optie. Soms moet je vertragen, steun bij elkaar zoeken, roepen om hulp. ‘Hoe sterk is de eenzame fietser?’ In de kerk van Den Hoorn waren we op het spoor gezet: een leven lang meer dan er kan.

ROB VAN ESSEN

Oproep aan het nieuwe kabinet: neem 'Parijs' serieus

Op wacht bij het Catshuis voor het klimaat

Uit het hele land houden 'klimaatwakers' een oogje in het zeil bij het Catshuis. Een nieuw kabinet moet de wereldwijde milieuproblemen flink aanpakken, vinden ze. Twee Haagse vrouwen doen hun verhaal.

Vanuit het hele land komen mannen en vrouwen nu al wekenlang naar Den Haag om voor de hekken van het Catshuis letterlijk te waken over het klimaat. Zo lang de kabinetsformatie duurt zijn er overdag doorlopend wakers te vinden. 's Nachts wordt er online gewaakt. De actie wordt ondersteund door tal van organisaties. Ook groepen met een christelijk profiel doen mee, zoals Groene Kerk, Vegan Church en Micha Nederland. Hun streven is dat het nieuwe kabinet straks een beleid gaat voeren dat sterk gericht is op duurzaamheid, en dat de klimaatdoelen van 'Parijs' serieus neemt.

'How dare you!'

Een opvallende actie dus, maar hoe kunnen de deelnemers, als ze het Catshuis weer achter zich gelaten hebben, bijvoorbeeld op hun werk het heilige vuur van hun betrokkenheid verder dragen? Twee Haagse vrouwen, beiden lid van de Maranathakerk, vertellen erover. Het zijn Elise Dijkhuizen, leerkracht op een basisschool, en Cécile de Munnik, universitair docent aan de rechtenfaculteit van de Universiteit Utrecht. Beiden hebben 'gewaakt'.

'Kinderen kiezen gevoelsmatig vaak voor duurzaam'

Dijkhuizen: 'Kinderen reageren van nature goed, is mijn ervaring. Eén jongetje in de klas was helemaal geobsedeerd door Greta Thunberg. Telkens riep hij: 'How dare you!' In mijn klas probeer ik het onderwerp klimaat en milieu klein te houden. Fleurige herbruikbare waterflessen op tafel, afval scheiden, minder drinkverpakkingen, dat soort dingen. Dat werkt; we produceren nu veel minder zakken afval dan een paar jaar geleden. In de lessen aardrijkskunde van groep zes leren de kinderen het verschil tussen intensieve en duurzame landbouw en veeteelt. Het is opvallend dat ze gevoelsmatig kiezen voor duurzaam

Cécile de Munnik (l) en Elise Dijkhuizen doen mee aan de landelijke actie 'De Klimaatwakers'

en diervriendelijk. Dat vind ik bemoeidigend. Ik vind mede daardoor mijn werk zinvol. Ik kan bij wijze van spreken een steen in de vijver gooien en kinderen leren nadenken.'

Goedkope vliegtickets

De Munnik: 'Mijn studenten zijn

zeker begaan met de wereld. Maar of ze goedkope vliegtickets afwijzen, waag ik te betwijfelen. Het studieprogramma bevat volop actuele aanknopingspunten. Tweedejaarsstudenten rechten moesten een werkstuk schrijven over het befaamde Urgendaproces. En ook toen Milieudefensie de

zaak tegen Shell aanhangig maakte, heb ik ze daarover een notitie laten maken.' Vergeleken met toen ik zelf studeerde, zie ik nu een brede groep groene en bewuste jongeren. Vroeger had je meer tegenstellingen: kakkers enerzijds en de geitenwollensokkennensen anderzijds.

Beide vrouwen zien de wake voor het Catshuis als zinvol. De Munnik: 'Ik wil aan het nieuw te vormen kabinet laten zien dat een ander klimaatbeleid niet alleen noodzakelijk is, maar dat er ook een breed draagvlak voor bestaat.' Dijkhuizen: 'Ook als kerklid ligt het voor mij voor de hand om verantwoordelijkheid te voelen voor de schepping.'

Beiden halen herinneringen op aan hun jeugd, toen 'het milieu' soms thuis onderwerp van felle debatten was. Dijkhuizen's vader ving

douchewater op in emmertjes, om later het toilet mee door te spoelen. 'Als kinderen geneerden we ons daarvoor, maar achteraf heb ik groot respect voor hem.' De Munnik: 'Milieuvervuiling is een woord dat ik mijn hele jeugd gehoord heb.'

Vandaar hun beider inzet om de actie van de Klimaatwakers tot een succes te maken. 'Als mensen op een positieve manier een initiatief nemen, willen we dat graag onderschrijven.' Ze hebben nog een tip voor belangstellenden. 'Als Hagenaar is het handig om in te schrijven voor de wake die om acht uur 's ochtends begint. Voor mensen uit de rest van het land is het vaak lastig om met het openbaar vervoer op tijd bij het Catshuis te zijn.'

JAN GOOSSENSEN

INFORMATIE: DEKLIMAATWAKERS.NL

Initiatiefnemer Rozemarijn van 't Einde:

'Kerken moeten hun profetische taak serieus nemen'

Theologe Rozemarijn van 't Einde (28) uit Utrecht kwam op het idee voor de klimaatwake. Ze zegt: 'Om de desastreuze gevolgen voor mens en dier te beperken, moet de opwarming van de aarde onder de 1,5 °C blijven. Of dit lukt hangt sterk af van het landelijke klimaatbeleid. Nederland loopt daarmee achter, terwijl ons land historisch gezien behoort tot 's werelds grootste vervuilers. Na de verkiezingsuitslag leek het mij bar nodig om te waken. Waken heeft te maken met rouwen, bewaken en hoop houden.'

van de mens naar God is. Het RD wilde deze uitspraak niet plaatsen, terwijl het juist uitdrukt hoe respectloos we Gods schepping behandelen. En hoe roekeloos

we omgaan met onze naasten in het Zuiden, waar mensen nu al hun huis, baan of leven verliezen door de gevolgen van klimaatverandering.

Kerken zijn vaak terughoudend om zich nadrukkelijk politiek uit te spreken. Toch is zwijgen

óók een politieke keuze: om niet in te gaan tegen de stroom die de aarde aan het vernietigen is. Als we onze profetische taak serieus willen nemen, rest ons de komende jaren niets dan uit alle macht op te komen voor de schepping en onze naaste.'

Middelvinger naar God

Van 't Einde: 'Tegen het *Reformatisch Dagblad* zei ik dat de huidige toestand van de aarde een middelvinger

Wijnboeren op een onverwachte plek

Haagse rosé en hapjes van snoeigroen

Bewoners van Laak vertroetelen met liefde en zorg de druivenplanten in de Haagse Stadswijngaard, de eerste van Nederland. Op het resultaat mag geproost worden.

Koot en Bie scoorden jaren geleden als de Positivoos een carnavalskraker met 'Het wijnjaar nul': 'Jezus had genoeg aan wijn, daar hoef je niet voor in de kroeg te zijn.' Een glas zou genoeg zijn om de messias beter te leren kennen. Het Haagse duo kon toen niet bevroeden dat juist in hun stad de eerste stadswijngaard van Nederland zou ontstaan.

Tycho Vermeulen, christen en bezoeker van Crossroads, en Marcel van Dam, pastor bij de Kleurkerk, bedenken in 2012 een heel wild plan: wijnboer te worden op een plek waar niemand dat verwacht. De gemeente wijst een onooglijk, godverlaten stuk groen aan: het Hildebrandplein in Laak. Vermeulen wil met stadslandbouw in deze wijk iets moois brengen, een droom. In 2014 gaan de eerste planten de

grond in en oud-burgemeester Jozias van Aartsen kan in 2016 het eerste glas Haagse wijn proeven. De tweemansgroep wordt een heuse coöperatie met tien eigenaren van rijen wijnranken. En daar staan we nu, het is mei 2021, in het gras met een stralende Tycho Vermeulen. Hij is trots op wat al die betrokken wijkbewoners hier met elkaar hebben ontwikkeld. 'Weet je dat de Bijbelse naam Noach betekent: "hij die verlichting brengt"? Ook hij was een wijnboer. God is Schepper, je creëert iets. Dat is hier mijn missie geweest.'

Burgemeester proeft

Vermeulen herinnert zich goede gesprekken tussen de wijnranken over geloofsovertuigingen. Mensen die in de buurt wonen, kwamen kijken en sloten zich aan. 'We zijn zeer geïntegreerd in de wijk. Ik ben uitgenodigd bij een Koerdische vrouw. En Syrische dames maakten hapjes van snoeigroen, bladeren die je anders zou weggoien.'

Zo groeit er iets moois in Laak, een wijk die helaas in de slechte rijtjes staat. Zeker 16 procent van de mensen

Wijnboer Tycho Vermeulen: 'Weet je dat de naam van mijn bijbelse collega Noach betekent: "hij die verlichting brengt"?'

leeft er onder het sociale minimum. 'Hier komen de bewoners samen. We

brengen weerbaarheid, veerkracht.' Burgemeester Jan van Zanen, die de

wittewijnoogst van 2020 komt proeven, kijkt zijn ogen uit. 'Geweldig, inspirerend.'

Wie verwacht hier dan ook een wijngaard? Aan de ene kant raast de trein voorbij op de spoorlijn, aan de andere kant staan auto's in de file. Iedereen die het wil, kan er wijngaardenier worden en krijgt tien planten onder zijn hoede. Aan de slag met druivenrassen die tegen ons klimaat kunnen als Johanniter, Rondo en Sauvignier Gris. In de garage van Albert Jan Sleijster, de wijnkelderbeheerder, wordt de wijn gemaakt. De oogst valt tegen, omdat ratten tien procent van de druiven hebben opgegeten. Verder waren er schimmels na overvloedige regenval. 'Maar we worden steeds beter en experimenteren veel.' Zo is er dit jaar voor het eerst rosé en echte Haagse port. Vermeulen: 'Ik liet wijn proeven aan een oude Franse wijnboer (92) die ik ken. Hij vond het "très plaisant", dat zegt wel iets.'

En wat vindt burgemeester Jan van Zanen na de eerste slok? 'Ik beveel de rosé aan. Heel knap gedaan!' Tycho Vermeulen wijst op het etiket met 070. 'De vormgeving wordt steeds professioneler. Een etiket is emotie.' Op de achterkant staat dat de wijn 'uniek, smaakvol en spraakmakend' is.

HANS HEMMES

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerdere-kerk, Parkstr. 65a. Nederlands: zo 10.15 en 12.45. Vanaf 18/7 om 9 u. en 11 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Za 19 u. Zo. 9.30 u.
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 11 u.
Bezuidenhout. OLV van Goede Raad, Bezuidenhoutseweg 153. Woe. 12.30 u.
Marlot. Onbevekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za 17 u. Zo. 9.30 u.
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11u.
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. za. 20 u. en zo. 10 u. om de week Spaans of Nederlands.
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningseweg 233. Di. 9 u. Engels: 2de en 4de za. 18 u. Zo. 10 u. Vanaf 18/7 om 11 u.
Parochie De Vier Evangelisten Info: rkiparochiedevierevangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij. 10 u. Zo. 10:30 u.
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 10 u. Za. 17 u. Zo. 10 u. (oneven maanden). Zo. 10 u.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arsker, Aaltje Noordervierstr. 4. Do. 10 u. Vrij. 9 u. Za. 17 u. (oneven maanden). Zo. 10:30 u.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Woe 10 u. Zo. 10 u.
Diverse Rooms-Katholieke kerken
Rijswijk. Bonifatiuskerk, van Vredenburgweg 69. Zo. 11 u. Kerk van Benedictus en Bernadette, Sir Winston Churchillaan 372. Zo. 9:30 u.
De Zinnen, kapel Chr. Triumfatorkerk ma 18.15 avondgebed
Deutsch. Badhuisweg 35a. Zo. 10:30 u. English. Bezuidenhoutseweg 157. Zo. 10 en 17:30 u. Français. Stoepleaan 4, Wassenaar. Zo. 17 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo. 8:30 u. Heilig Avondmaal. Zo. 10:30 u. Contemporary & Traditional (Holy Communion) Service, 4de zo. Anointing & Prayer for Healing. Zo. 17 u. Wellspring Service, 4de zo. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer van Rijklaan 1. 9:45 with praise band. 11:15 with organ and choir.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr. 7. Zo. 10 u. eucharistie, 16u. 15/8 10u ontslapen H. Maagd Maria
Exoduskerk Beresteinlaan 263. Zo. 10 u.
Vredkerk Maartensdijklaan 126. Arabisch: za. 19 u. Nederlands: zo. 10:30 u.
Baptistengemeente Vier Heemskinderenstr. 91. Zo. 10 u.
Leger des Heils Ambachtsgaarde 198. Zo. 10:30 u. met muziekkorps.
Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170. Zo. 9:30 u. met zang en muziek. apgen.nl.
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo 10:30 u. stille samenkomst.

Symbolen: ♪ met cantorij, muziek etc; X geen dienst; * zie website van de kerk; 🗳️ voorganger met preekconsent; ✂️ kerkelijk werker; ⚔️ proponent (ds i.o.); 🏠 missionair pionier

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

Kerkgebouwen	Tijd	4 juli	11 juli	18 juli	25 juli	1 augustus	8 augustus	15 augustus	22 augustus	29 augustus
Lukaskerk Om en Bij 2.	10.15	ds Christiaan Donner	ds Christiaan Donner	ds Christiaan Donner	ds Jannet van der Spek	ds Jannet van der Spek	ds Fokke Fennema	naar Lutherse kerk	naar Lutherse kerk	naar Lutherse kerk
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	ds K. Vos	dr Ad van Nieuwpoort	ds Robin ten Hoopen	ds Henk Steinvooft	ds IJjo Akkerman	ds Frederik van Harten	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort
Christus Triumfatorkerk Julia v. Stolberglaan 154	10.00	ds Jaap van den Akker	ds Jaap van den Akker	ds Ruud Stiemer	ds Jaap van den Akker	ds Minetta Kits, Chris van Wieren	ds Robin ten Hoopen	ds Arend Noordam	ds Arie Jan van der Bom	ds Jaap van den Akker, HA
Pax Christikerk Vlamburg 2	10.30	ds Peter Bakker	ds Peter Bakker, HA	Paulien Vervoorn	dr Wout van Herwijnen	ds Wout van Haften	*	Klaas Bos	ds Nynke Dijkstra-Algra	Hendrine Verkade
De Oase Van Meursstraat 1	10.00	ds Henk Joziassse	X	ds Fokke Fennema	ds Rob van Essen	ds Erika van Gemerden	X	F. Toetenel	ds Martin Koster	ds Fokke Fennema
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds Jantine Veenhof, HA	ds Esther van Schie	Dick Groenendijk	ds Jan van der Wolf	ds Els van der Wolf	ds Jan Stelwegen	ds Jan Maasland	ds Jantine Veenhof	Arte Havenaar
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	ds Mary An Bezemer	Sity Smedinga	dr Piet Schelling	ds Olivier Elseman	ds Fokke Fennema	ds Martine Nijveld	ds Martine Nijveld	ds Casper van Dongen	ds David Schiethart
Maranathakerk 2e Sweelinckstr.156	10.30	Sity Smedinga	ds IJjo Akkerman	Thomas Kraan	ds Erwin de Fouw	ds Rob van Essen	ds IJjo Akkerman	ds Olivier Elseman	ds Erika van Gemerden	ds Mirjam Elbers
Noorderkerk Schuijstr. 9-11	10.00	ds Rob van Essen	ds Petra de Nooy	ds Greet van 't Slot	*	ds Nel van Dorp	ds Durkje Sikkema	ds Geertje Zomer	ds Greet van 't Slot	ds Anneke Mooi
Bosbeskapel Bosbesstr. 5	10.00	ds Fokke Fennema	ds Martin Koster	ds T. van Montfoort	ds Leo de Leeuw	ds Jan Eerbeek	ds Michiel Aten	ds Fokke Fennema	ds Rob van Essen	ds Martin Koster, S&T
Abdijkerk Willem III-str. 40	10.00	ds Michiel Aten	ds Bert Kuipers	ds Michiel Aten	ds Wietske Verkuyl	ds Leo de Leeuw	ds David de Jong	ds Michiel Aten	ds Klaas Wigboldus	ds Michiel Aten, S&T
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	Renske Slot- de Haan	ds Chris Schreuder	ds Wietske Verkuyl	ds Marjan Zebregs	ds Arja Hoogebrugge	ds David Schiethart	ds Henny van der Stelt	ds David Schiethart	ds Meindert Burema, S&T
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00	ds Gerco Lock	ds Gerco Lock	ds Gerco Lock	ds E. Versloot	ds Anneke Mooi	Geerco Deij	ds H. Koolhaas	ds Gerco Lock	ds Gerco Lock
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds Barend Weegink	ds J. Smit	ds Barend Weegink	ds Dirk Jan Thijs	ds Jan Maasland	ds E. van Rooijen	ds Barend Weegink	ds Jaap Quist	ds Barend Weegink
Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest	ds Nel van Dorp	ds Charlotte van der Leest	ds W. Steenbergen	ds Bert Kuipers	*	ds Roel de Meij Mecima	ds H. v.d. Stelt
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	J. van den Berg	ds C. Blenk 14.30: ds B. van Vreeswijk, intrededienst	ds Ton Christ	ds Jaap Quist	ds J. van de Kamp	ds Jan Maasland	ds T. Verhoef	ds Wim ten Voorde	ds B. van Vreeswijk
De Toevlucht Laan v. Hoornewijk 140	10.00	ds Attie Minnema, S&T	ds Reinhard van Elderen	ds Attie Minnema	ds Stephan Kurzhahn	ds Attie Minnema	ds Attie Minnema	ds Attie Minnema	ds Hester Smits	ds Attie Minnema
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds Bert Karel Foppen ds H. van de Belt	ds A. Markus ds Bert Karel Foppen	ds Bert Karel Foppen ds P. Veerman	*	*	ds M. Maas ds C. van Dis	ds H. Liefing ds H. de Pater	ds L. Wullschleger ds Bert Karel Foppen	ds Bert Karel Foppen ds A. Schroten
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	ds Arie van Meeteren	ds Kim Magnee	ds Marijke Kwant	ds Tina Geels	ds Margreet Eberwijn	Henk Baars	ds Suzan ten Heuw	X	ds Frouke Pitstra
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Rienk Lanooy	ds Marja Flipse doop	ds Jessa van der Vaart	ds Marja Flipse, HA	ds Aafke Zaal	ds Margreet Klokke	ds Rienk Lanooy	ds Tim v.d. Griend	10.30 ds Rienk Lanooy, cantate
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Wilna Steenbergen	ds Barbara Heubeck	ds Lydia Penner	Lukaskerk	Lukaskerk	Lukaskerk	ds Christiaan Donner	*	ds Jannet van der Spek
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur Karel Blei	pasteur Hartman Out	pasteur Hartman Out	pasteur Liesbeth van Hilten-Matthijssen	pasteur Hartman Out	pasteur Hartman Out	pasteur Karel Blei	Jan la Grouw	pasteur R. Bennahmias
Koningkerk Br. Ingenhoeslaan 4 Voorburg	10.00	ds Bas Plaisier (doventolk)	ds Aad Dronkert	ds H. Marchand (doventolk)	ds Els van der Wolf	ds Jan van der Wolf (doventolk)	ds Els van der Wolf	ds Jan van der Wolf (doventolk)	ds Pieter Lugtigheid	ds Els van der Wolf

Overige kerken

Kerkgebouwen	Tijd	4 juli	11 juli	18 juli	25 juli	1 augustus	8 augustus	15 augustus	22 augustus	29 augustus
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Prdin Dagmar Opper	Pred Ulrich Thöle	Pred Dagmar Opper	Pred Ulrich Thöle	Pred Ulrich Thöle	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Marijn Vermet	ds Jannie Nijwening	ds Marijn Vermet	X	ds Nelleke Kan	ds Marijn Vermet	ds Liesbeth Kromhout	ds Marijn Vermet	*
Ev. Broedergem. Hernhutters Chasséstr. 1	10.00	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	*	*	R. Doth-Mainals	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	Criminaliteit Aline Barnhoorn, Tamme Wiegersma	X	X	X	X	X	Buitenviering	X	X
Indon. Ned. Chr. Kerk, Marcuskerk Jan Luijkenlaan 92	14.00	ds Deibby Janssens-Sahertian	zr Debora Simatupang	ds Johannes Linandi	ds Stanley Tjahjadi	ds Aart Verburg	ds Hendri Sendjaja	ds Stanley Tjahjadi	ds Chris de Jonge	ds Jantine Veenhof
Ekklesia Brouwersgracht 2-k, in steeg door hek	11.00	X	X	X	X	X	X	Gespreksviering	X	X
Kruispuntgem. Hofzichtlaan 115	11.00	Morgendienst	X	ds Jaap van den Akker	X	7 jaar viering	X	Morgendienst	X	Jacques Zwaan
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Reinhold Philipp	ds Martine Wassenaar	ds Reinhold Philipp	ds Johan Goud	ds Reinhold Philipp	ds C. de Gooijer	ds Pieter Hartevelt	ds Antje van der Hoek	ds Marga Vos-Wiegand
Geref. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkestraat 9	10.00	ds Dick Groenendijk	ds Jasper Klapwijk	preeklezen	preeklezen	preeklezen	preeklezen	ds Kim Batteau	ds Jasper Klapwijk	ds Bart Noort
Franciscuskerk N. Broeckhuijsenstr. 23	10.30	ds Joop Zuur	pastor Nanda de Hoop	ds Robert Nangu	pastor Mieke Speckens	pastor Marie Thérèse van der Loo	ds Mineke Kroes	ds Mineke Kroes	ds Joop Zuur	pastor Sjf Smit

PERSONALIA

Edith van den Hoek

Het Leger des Heils in Den Haag heeft per 1 juli 2021 in de persoon van Edith van den Hoek een nieuwe korpsofficier. Vanuit die functie is zij voorganger bij de kerkelijke gemeente van het 'Leger' in de stad, die samenkomt aan de Ambachtsgaarde 198. Schipper werkte als officier eerder in Lelystad en Vlaardingen.

Chris van Dam

Chris van Dam is sinds 26 april bestuursvoorzitter van Stek, de diaconale uitvoeringsorganisatie van de Protestantse Kerk Den Haag. Hij neemt het stokje over van Rein Willems.

Van Dam was Tweede Kamerlid voor het CDA. Hij leidde de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Ook was hij voorzitter van inloophuis De Bark (Zeeheldenkwartier), van Stichting Exodus Den Haag (waar (ex-)gedetineerden worden gesteund bij hun terugkeer in de samenleving) en van de wijkvereniging in de Vogelwijk. Chris van Dam begon zijn loopbaan in 1985 bij de politie Haaglanden en werd later officier van justitie. Van Dam: 'Ik vind het heel belangrijk dat de kerk van betekenis is in de stad. De kerk moet meer zijn dan een theoretische exercitie op de zondag. Stek doet prachtig werk op dit gebied. Ik vind het eervol om de komende jaren bij het werk van deze organisatie betrokken te mogen zijn.'

Axel Wicke

Axel Wicke, predikant van de Maranathakerk en de Bergkerk, verlaat na dertien jaar kerkelijk Den Haag. Hij wordt wijkpredikant van de Protestantse Gemeente te Noordwijk en in die plaats pionier voor de pioniersplek Windkracht 3pt0, 'voor mensen tussen de 25 en 50 jaar'. Axel Wicke nam eind juni afscheid.

Edy Korthals Altes

Oud-ambassadeur Edy Korthals Altes (97) werd, namens de 'landelijke coalitie Vredesmissies zonder Wapens', door burgemeester Jan van Zanen gehuldigd als Vredesheld 2021. Al sinds de jaren tachtig, toen hij uit protest tegen het Nederlandse veiligheidsbeleid zijn baan als ambassadeur opzegde, zet hij zich in mondiale organisaties in voor een vreedzame wereld.

Van Zanen citeert de grote Haagse filosoof Spinoza: 'Vrede is niet de afwezigheid van oorlog. Het is een deugd die uit geestkracht en standvastig verlangen voortkomt.' De burgemeester: 'U belichaamt die deugd. U beschikt over die geestkracht. U bent vervuld van dat verlangen.' Edy Korthals lanceerde bij zijn huldiging een nieuw initiatief: er moet een nieuwe Haagse Internationale Vredesconferentie komen. Lees het artikel over Korthals' huldiging op kerkinderhaag.nl/vredesheld.

Kees Dernee

Op 11 april 2021 werd in een eucharistieviering afscheid genomen van Kees Dernee als pastoor van de rooms-katholieke parochie de Vier Evangelisten. In zijn lange staat van dienst als priester heeft Dernee verschillende fusieprocessen van parochies begeleid. De laatste dateert van 29 januari 2012. Toen vond de feestelijke oprichtingsviering plaats van parochie de Vier Evangelisten. Bij die gelegenheid kreeg Kees Dernee de herderstaf symbolisch aangereikt. Dat tekent wie hij is en wat hij voor velen heeft betekend. Een herder, met hart voor mensen.

Velen stelden het op prijs bij hem op verhaal te komen. Dat werd verschillende keren onderstreept bij zijn afscheidsviering. **Duncan Wielzen, pastoraal werker.**

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

Juli/augustus 2021, jaargang 24, nr. 237

Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact: redactie@kerkinderhaag.nl
Tel. 06 123 130 53
hoofdredactie@kerkinderhaag.nl
Tel. 06 4626 69 64
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredactie), Robert Reijns (eindredacteur), Henk Baars, Henriëtte Boerma, Rob van Essen, Hans Hemmes, Shari van den Hout, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Jan van der Wolf.

Vormgeving: Pieter van Schouwenburg

Druk: Opmeer Drukkerij bv
Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkinderhaag.nl/adverteren
adverteren@kerkinderhaag.nl
06 123 130 53 (Robert Reijns)

Los postabonnement:
€ 22,50 per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkinderhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

INGEZONDEN

Inzegening

In het mei/juni-nummer van *Kerk in Den Haag* worden op de frontpagina vijf kerkelijk leiders ten tonele gevoerd die respectievelijk boos, beschaamd, geschrokken, teleurgesteld zijn over het feit dat de paus evenals de leiding van de Protestantse Kerk Nederland niet wil toestaan dat homoseksuele relaties binnen de kerk worden ingezegend. Voor mij is deze stellingname juist een van de redenen om nog bij de kerk te blijven!! De kerk koestert het oorspronkelijke gezin van man, vrouw en kind. Als alternatief voor partners van zelfontworpen gezinsconstructies is er mijns inziens altijd nog de mogelijkheid zich afzonderlijk te laten zegenen.

Janneke Trapman

Debatfunctie

Als kerklid van de Maranathakerk en trouw lezer van uw blad heb ik mij verwonderd dat er weinig invulling wordt gegeven aan uw streven om een debatfunctie te vervullen op het gebied van geloof, cultuur en samenleving. Recente ontwikkelingen c.q. trendmatige interpretaties van geloofsdogma's zijn gepubliceerd zonder enig tegengeluid. Er is een niet onbelangrijk deel onder de aanhangers van de christelijke leer, dat bepaald ondervetegenwoordigd is in de publicaties van uw blad. Het is de categorie, waartoe ik zelf behoor, die in alle eenvoud het authentieke geloof wil belevan.

H.J.M. Wagenaar

Reactie van de redactie

De geloofsgemeenschappen in het Haagse landschap kennen alle kleuren van de regenboog en wij aarzelen als redactie niet om die veelheid aan kleur in het blad zichtbaar te maken. Dat de ene kleur meer aan bod komt dan de andere heeft alles te maken met de maatschappelijke en kerkelijke actualiteit. Artikelen kunnen aanleiding geven tot debat; wij laten dat zien door de ingezonden brieven (meestal ingekort vanwege de beperkte ruimte) te publiceren. Ons uitgangspunt bij het maken van *Kerk in Den Haag* is dat niemand uitgesloten mag en kan worden van het heil en de boodschap van liefde. Dat dit uitgangspunt niet altijd leidt tot opinies die algemeen gedeeld worden, hoort bij de journalistieke vrijheid.

Groenten uit het Westland

Geloofsgemeenschap 'Zout der Aarde' in Laak heeft een creatieve manier gevonden om inkomsten te verwerven voor haar diaconale activiteiten. De kerk heeft kortgeleden een nieuw pand betrokken aan de Oudemansstraat 277. Het pand biedt ruimte voor een christelijk wijkcentrum met kledingbank, bibliotheek, voedselbank, inloophuis en allerlei activiteiten voor jong en oud. De kerk is een geldinzameling gestart met de verkoop van kistjes groente en fruit uit het Westland: 5 kilo voor € 12. Wie wil zo'n kistje kopen, of zelf kistjes verkopen en daarmee projecten ondersteunen?

INFO VIA WHATSAPP 06 515 216 43 OF
ZOUTDERAARDE-DENHAAG.NL/KISTJE.

advertentie

Tijd en Eeuwigheid: papierkunst in de Kloosterkerk

Vanaf 1 juli 2021 is in de Kloosterkerk de tentoonstelling *Tijd en Eeuwigheid*. Het Bijbels Museum exposeert driedimensionale, kleurige papierkunst van Annita Smit, gemaakt van gereed Bijbelpapier: mis- en overdrukken, verwaarloosde Bijbels, liedboeken. Bezoekers kunnen een gratis publicatie mee naar huis nemen: een nieuw essay van filosofe Joke Hermsen met (eveneens geëxposeerde) gedichten van eigentijdse dichters. Ook museum Escher exposeert Smits papierkunstobjecten.

KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 2. MUSEUM ESCHER IN HET PALEIS, LANGE VOORHOUT 74. VAN 1 JULI TOT 19 SEPTEMBER. OPENINGSTIJDEN STAAN OP BIJBELSMUSEUM.NL

BETHELKERK
SCHEVENINGEN

Onze eigentijds orthodoxe, vrolijke geloofsgemeenschap (PKN) zoekt een

Kerkelijk Werker

voor 20 uur per week, ter ondersteuning van het pastoraat in de wijkgemeente, met een warm hart voor het evangelie en mensen.

Interesse?

Info en contact via: bethelkerkscheveningen.nl/vacature

COLUMN

VAN OPHOUDEN WETEN

De mensen die de rust van de afgelopen tijd eigenlijk wel prettig vonden, kunnen daar straks hopelijk bewustere keuzes in maken', aldus psychiater Damiaan Denys onlangs in NRC. Als de afgelopen tijd iets heeft blootgelegd, dan is het wel ons vaak oververhitte leven waarin wij niet van ophouden weten. Met alle gevolgen van dien.

Het Bijbelverhaal heeft daar al heel vroeg iets op gevonden en dat is de dag van de sabbat. De dag waarop alles even ophoudt. Sabbat betekent letterlijk: een dag van staken, een dag van ophouden. Helaas is het gebod om de sabbat te gedenken in bepaalde kringen opnieuw tot iets dwangmatigs en chagrijnigs geworden: geen ijsjes op

zondag, u weet wel. Maar het gebod is juist bedoeld ten bate van de menselijkheid. Niet voor niets zegt Jezus ergens in het evangelie dat de mens er niet is voor de sabbat, maar dat de sabbat er is voor de mens. Als een mens niet van ophouden weet en niet wekelijks dat ophouden ook oefent, dan is de kans buitengewoon groot dat die mens terecht komt in een einddimensionaliteit die hem uiteindelijk de kop kost. Hij raakt uiteindelijk de grip kwijt op wat hij doet en wie hij is. Hij wordt dan meegezogen door de stroom van de tijd. Door van ophouden te weten, behoudt een mens een bepaalde afstand tot wat hij dagelijks doet en is daardoor beter in staat de regie over de tijd te behouden. Door een stapje terug te doen, krijgt hij beter zicht op de rol die hij

in het leven speelt. De theoloog K.H. Miskotte schreef ergens: 'Er is geen middel om *boven* de tijd te staan dan dit, dat wij *in* de tijd maatstappen, pauzen, stonden stellen. Wie het niet doet, hoevel hij mag, die zal onder de tijd komen en verzwolgen worden door de zinledige stroom ...'

Voor je het weet, vallen we de komende tijd weer terug in een leven waarin de kloktijd weer voortdendert zonder pauze, zonder maatstappen. Met het gevaar dat de tijdseenheid van de dag verbleekt omdat de vierentwintig uren doortikken en er nauwelijks een moment is om afstand te nemen. Onze grote almachtige god van de Markt vaart er wel bij. Die kan het helemaal niet gebruiken dat we even de stekker uit het stopcontact

halen. Die wil door. Maar wordt het na corona niet eens tijd voor een stevig protest?

Het woord 'vakantie' komt van *vacare*, dat zoiets betekent als leeg zijn, openstaan. Dat is niet alleen maar aardig, maar hoogst noodzakelijk. Een mens moet eerst leeg worden om weer op ideeën te kunnen komen, om weer ontvankelijk te worden voor wat ons tot vrede dient. Om opnieuw, steeds weer opnieuw, te ontdekken dat de waan van de dag overwaait, maar de dag van de sabbat ons een anker biedt om niet meegesleurd te worden in de gedachte dat heel de wereld bestaat uit wat wij op dit moment doen. Laten we de sabbat gedenken!

AD VAN NIEUWPOORT,
PREDIKANT DUINZICHTKERK

Troubadour Martijn Breeman

Ode aan het orgel

Dit instrument kan brullen als een beest en haast onhoorbaar zuchten van verlangen, hij weet gevoelens in muziek te vangen. Waar zou Bach zonder hem toch zijn geweest?

Soms rouwt hij met ons, dan weer viert hij feest. hij tuit zijn loden lippen, bolt zijn wangen en met cantates, psalmen en gezangen lofprijst hij Vader, Zoon en Heil'ge Geest.

Doch na 't weerklinken van het slotakkoord kan plots de stilte ongenadig vallen al eechoot hij nog heel lang door ons hoofd.

Maar in de Hemel wordt zijn stem gehoord en op zijn tonen dansen Gods vazallen. Daar blijft weerklinken wat op aarde dooft.

IN MEMORIAM

Hugo Bakker (1985-2021)

Zeer plotseling overleed op maandag 31 mei organist, klavierspeler en muziekwuitgever Hugo Bakker, 35 jaar oud.

Hugo Bakker begon zijn muzikale loopbaan in 2008 als cantor-organist in de Vredeskapel aan de Malakkastraat. Ook organiseerde hij hier concerten met kamermuziek en gaf hij mede vorm aan de liturgie.

Zijn liefde voor het orgel was groot en deze dreef hem twee jaar later naar de Sint-Maartenskerk te Zaltbommel, waar hij de kans kreeg het monumentale Wolfferts-Heijneman-orgel te bespelen. Dit heeft hij tot aan zijn overlijden mogen doen. Hugo was een bevlogen musicus en een zeer beminnelijk mens. Hij laat een vrouw en twee kinderen achter.

MARTIJN BREEMAN

Vertraging

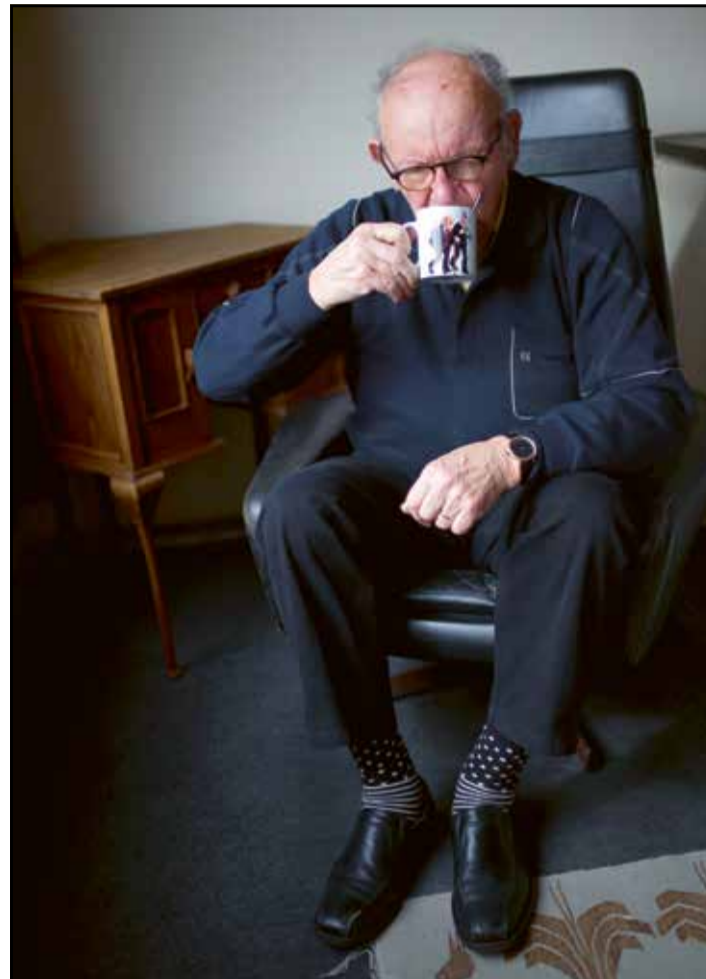
In de vakantie hebben we de tijd om onze omgeving aandachtig in ons op te nemen. De redactie stelde de vraag: wat valt je op als je in alle rust om je heen kijkt? Wat trekt je aandacht en wat heeft dat jou te zeggen?

De paardenbloem

De paardenbloem doet hevig zijn best om de kapotte trap op te fleuren. Wat een levenskracht gaat er van de plant uit: als er maar ergens een beetje zand is te vinden, steekt ie z'n koppie op. Aandoenlijk, maar bij nadere beschouwing bijna beangstigend: zo sterk is het leven van de natuur! We kunnen asfalteren wat we willen, maar vroeg of laat komen er scheurtjes in onze netjes geasfalteerde en betegelde wereld. We kunnen het leven niet verbannen.

GREET KAPPERS

Mijn vader

Iedere keer wanneer ik mijn vader fotografeer, sta ik te trillen op mijn benen. Naar eigen zeggen is hij een gekweld man en ik ga inmiddels ook aardig die kant op. Het is makkelijk die gekweldheid in beeld te brengen, maar is dat eigenlijk wel het meest interessante? Een goede fotograaf legt de vinger op de zere plek en poert er flink in. Zeker, zeker. Getuigt het echter niet eerder van menselijkheid en mededogen dat eens een keertje niet te doen? Hier drinkt mijn vader koffie in mijn woonkamer, uit mijn Waldorf en Statler-mok. Het is mijn vader.

MATTHIJS TERMEER

Ritme

Graag loop ik met mijn fototoestel rond. Soms denk ik: hier zit een foto (in), maar ik kan hem niet vinden. Het is dan nog te druk in mijn hoofd. Ik wil te snel. Innerlijke stilte is nodig. Als ik dan de rust heb gevonden, vertraagt mijn pas. De beelden dienen zich vanzelf aan, zoals van deze fietsenrekken, zogenaamde 'nietjes'. Ineens kreeg ik oog voor het ritme van de schaduwen, de belijning van de weg, de kleuren en... het onkruid. Zo wordt het gewone bijzonder, het lelijke mooi en een 'nietje' wordt een 'welletje'.

JAN VAN DER WOLF

Ketikoti in de Emmauskerk

De Haagse Gemeenschap van Kerken nodigt Hagenaars uit voor een Ketikoti-viering, de jaarlijks terugkerende gedenkdag in het teken van de afschaffing van slavernij met 'dialoog, bezinning en een vredesmaal'. Centraal staat het delen van ervaringen (met discriminatie) uit verleden en heden, de ontmoeting tussen witte en gekleurde Nederlanders 'van aangezicht tot aangezicht', het 'vinden van een weg naar een gedeelde toekomst'.

DO. 1 JULI. 20 UUR. EMMAUSKERK, LEYWEG 930. OPGAVE: MEEVIEREN.NL/DEVIEREVANGELISTENDENHAAG

Conservator Escher-museum deelt Bijbelse inspiratie

Vroeger waren het vooral dominees en priesters die het woord namen over de vraag wat een goed leven is. Tegenwoordig luisteren mensen meer naar psychiaters, virologen, influencers, wetenschappers en theatermakers. Wat nu als we die oude en nieuwe wereld bij elkaar brengen, dacht Rik Zwalua, pionier bij christelijk netwerk LUX. Hij bedacht 'Het Haagse Woord', een serie avonden met (on)gelovige sprekers met enige bekendheid. Als antwoord op hun vraag wat een goed leven is, hebben ze een Bijbeltekst als uitgangspunt gekozen. Op 25 juli is Judith Kadee te gast, conservator van museum Escher in het Paleis. Met muziek van de Haagse singer-songwriter Chet Moerland.

ZO. 25 JULI, 16-17 UUR. WAALSE KERK, NOORDEINDE 25. RESERVEREN VIA INFO@LUXDENHAAG.NL. TOEGANG VRIJ.